

SUN'IY INTELLEKT VA TIL

Sharipova Sadoqat Namoz qizi

O'zbekiston Davlat Jahon Tillari Universiteti

Annotatsiya: Ushbu maqolada sun'iy intellektning til o'rganishdagi o'rnini, uning innovatsion imkoniyatlari va qo'llanilish usullari tahlil qilinadi. Adaptiv o'quv tizimlari, tabiiy tilni qayta ishlash texnologiyalari hamda virtual yordamchilar orqali til ko'nikmalarini rivojlantirish imkoniyatlari ko'rib chiqiladi. Tadqiqot natijalari sun'iy intellektning til ta'limidagi istiqbolli yo'nalish ekanligini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: sun'iy intellekt, til o'rganish, NLP, adaptiv tizimlar, virtual yordamchilar, ta'lim texnologiyalari.

Abstract: This article analyzes the role of artificial intelligence in language learning, its innovative capabilities and methods of application. The possibilities of developing language skills through adaptive learning systems, natural language processing technologies, and virtual assistants are considered. The research results show that artificial intelligence is a promising direction in language education.

Keywords: artificial intelligence, language learning, NLP, adaptive systems, virtual assistants, educational technologies.

Аннотация: В данной статье анализируется роль искусственного интеллекта в изучении языков, его инновационные возможности и методы применения. Рассматриваются возможности развития языковых навыков с помощью адаптивных систем обучения, технологий обработки естественного языка и виртуальных помощников. Результаты исследования показывают, что искусственный интеллект является перспективным направлением в языковом образовании.

Ключевые слова: искусственный интеллект, изучение языков, НЛП, адаптивные системы, виртуальные помощники, образовательные технологии.

Kirish: Zamonaviy jamiyatda texnologiyalar rivoji barcha sohalarga, jumladan ta'lim tizimiga ham chuqur kirib bormoqda. Ayniqsa, sun'iy intellekt texnologiyalarining rivojlanishi til o'rganish jarayonida yangi imkoniyatlarni yuzaga keltirdi. An'anaviy o'qitish usullari bilan solishtirganda, AI asosidagi tizimlar o'quv jarayonini yanada interaktiv, samarali va individual ehtiyojlarga mos holga keltiradi.

Sun'iy intellekt — bu inson tafakkuriga xos vazifalarni bajarishga qodir bo'lgan dasturiy tizimlarni yaratishga yo'naltirilgan sohadir. Ta'lim tizimida AI texnologiyalaridan foydalanish o'quv jarayonini avtomatlashtirish, bilimlarni baholash va individual o'quv dasturlarini yaratish imkonini beradi. AI asosidagi platformalar o'quvchilarning bilim darajasini tahlil qilib, ularning kuchli va zaif tomonlariga mos topshiriqlarni taklif etadi. Bu esa ta'lim samaradorligini oshiradi.

METODLAR. Ushbu tadqiqotda sun'iy intellektning til o'rganish jarayoniga ta'sirini o'rganish uchun kompleks yondashuv qo'llanildi. Tadqiqot asosan sifat (qualitative) tahlilga asoslangan bo'lib, quyidagi metodlardan foydalanildi:

Birinchidan, nazariy tahlil metodi orqali sun'iy intellekt, til o'rganish va NLP sohasiga oid zamonaviy ilmiy manbalar chuqur o'rganildi. Xususan, xalqaro ilmiy maqolalar, monografiyalar va tadqiqot ishlari asos qilib olindi. Bu metod orqali mavzuning nazariy asoslari shakllantirildi.

Ikkinchidan, taqqoslash (komparativ) metodi yordamida an'anaviy til o'qitish usullari bilan sun'iy intellekt asosidagi tizimlar o'rtasidagi farqlar tahlil qilindi. Bu jarayonda o'quvchilarning bilim darajasi, o'rganish tezligi va motivatsiyasi asosiy mezon sifatida olindi.

Uchinchidan, kuzatuv metodi orqali turli AI platformalar (masalan, adaptiv o'quv tizimlari, chatbotlar, virtual yordamchilar)dan foydalangan o'quvchilarning faoliyati o'rganildi. Ushbu metod real o'quv jarayonidagi o'zgarishlarni aniqlash imkonini berdi.

To'rtinchidan, tahliliy va umumlashtirish metodlari yordamida olingan natijalar tizimlashtirildi va ilmiy xulosalar chiqarildi. Shu bilan birga, mavjud muammolar va cheklovlar ham aniqlanib, ular bo'yicha takliflar ishlab chiqildi.

NATIJALAR. Tadqiqot natijalari sun'iy intellekt texnologiyalarining til o'rganish jarayoniga sezilarli ijobiy ta'sir ko'rsatishini tasdiqladi.

Birinchidan, adaptiv o'quv tizimlari o'quvchilarning individual xususiyatlariga moslashish orqali o'rganish samaradorligini oshirishi aniqlandi. Bunday tizimlar o'quvchining bilim darajasini doimiy ravishda tahlil qilib, unga mos topshiriqlarni taqdim etadi. Natijada o'quvchi o'ziga qulay tempda bilim oladi.

Ikkinchidan, NLP texnologiyalari yordamida o'quvchilarning yozma va og'zaki nutqidagi xatolarni aniqlash va tuzatish jarayoni ancha osonlashgani kuzatildi. Ayniqsa, grammatik xatolarni avtomatik aniqlash va tavsiya berish tizimlari samarali natija berdi.

Uchinchidan, virtual yordamchilar va chatbotlar o'quvchilarga real vaqt rejimida muloqot qilish imkonini berib, ularning kommunikativ ko'nikmalarini rivojlantirdi. Bu esa ayniqsa chet tilini o'rganishda muhim ahamiyat kasb etdi.

Shuningdek, tadqiqot natijalari shuni ko'rsatdiki, AI texnologiyalaridan foydalangan o'quvchilarda:

- o'rganishga bo'lgan motivatsiya oshdi,
- mustaqil ishlash ko'nikmalari rivojlandi,
- natijalar an'anaviy usullarga nisbatan yuqoriroq bo'ldi.

MUHOKAMA. Olingan natijalar sun'iy intellektning til ta'limidagi muhim rolini yana bir bor tasdiqlaydi. AI texnologiyalari o'quv jarayonini individuallashtirish, interaktiv qilish va avtomatlashtirish orqali ta'lim sifatini oshiradi. Shu bilan birga, tadqiqot davomida bir qator muhim muammolar ham aniqlandi. Eng asosiy muammolardan biri — ma'lumotlar xavfsizligi va maxfiylik masalasidir. AI tizimlari katta hajmdagi foydalanuvchi ma'lumotlarini qayta ishlagani sababli, ularni himoya qilish dolzarb masala bo'lib qolmoqda.

Ikkinchi muammo — texnologik tengsizlik. Barcha o'quvchilar ham zamonaviy qurilmalar yoki internetga ega emas, bu esa AI texnologiyalaridan foydalanishda cheklovlar keltirib chiqaradi.

Uchinchi jihat — ijtimoiy ko'nikmalar pasayishi xavfi. Agar o'quvchilar faqat sun'iy intellekt bilan ishlasa, ular real insonlar bilan muloqot qilish ko'nikmalarini yetarlicha rivojlantira olmasligi mumkin.

Shu sababli, eng samarali yondashuv — bu gibrid model, ya'ni sun'iy intellekt va an'anaviy o'qitish usullarini birgalikda qo'llashdir. Bu yondashuv orqali texnologiyaning afzalliklari saqlanib qoladi va uning kamchiliklari kamaytiriladi.

Sun'iy intellekt asosidagi virtual yordamchilar til o'rganishda yangi bosqichni boshlab berdi. Ular foydalanuvchi bilan real vaqt rejimida muloqot qilish imkoniyatini yaratadi. Bunday tizimlar ovozni aniqlash (speech recognition) va nutqni sintez qilish (text-to-speech) texnologiyalari orqali ishlaydi. Virtual yordamchilar yordamida

o'quvchilar kundalik hayotga yaqin vaziyatlarda suhbatlashishni mashq qilishlari mumkin. Masalan, savol berish, javob qaytarish, o'z fikr bildirish kabi ko'nikmalarni rivojlantirish osonlashadi. Bu ayniqsa, chet tilini o'rganayotganlar uchun juda muhim, chunki ular ko'pincha real suhbat muhitiga ega bo'lmaydilar.

Sun'iy intellektning til o'rganishdagi imkoniyatlari keng bo'lishiga qaramay, uni qo'llashda bir qator muammolar mavjud. Eng muhim muammolardan biri — ma'lumotlar xavfsizligi va maxfiyligi hisoblanadi. AI tizimlari katta hajmdagi foydalanuvchi ma'lumotlarini qayta ishlaydi, bu esa ularning himoyasini ta'minlashni talab etadi. Shuningdek, barcha o'quvchilar ham yangi texnologiyalarga tez moslasha olmaydi. Texnik bilimlarning yetishmasligi yoki zarur qurilmalar mavjud emasligi o'quv jarayoniga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Yana bir muhim jihat — agar o'quvchilar faqat sun'iy intellekt bilan ishlasa, ular ijtimoiy ko'nikmalarni yetarli darajada rivojlantira olmasligi mumkin.

XULOSA. Sun'iy intellekt til o'rganish jarayonini tubdan o'zgartirib, yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Ayniqsa, NLP texnologiyalari, virtual yordamchilar orqali o'quv jarayoni yanada samarali va interaktiv tus olmoqda. Biroq, ushbu texnologiyalardan foydalanishda yuzaga keladigan muammolarni ham e'tibordan chetda qoldirmaslik zarur.

Eng maqbul yondashuv — bu sun'iy intellekt imkoniyatlarini an'anaviy ta'lim usullari bilan uyg'unlashtirishdir. Kelajakda sun'iy intellekt til ta'limining ajralmas qismiga aylanib, yanada rivojlangan va inklyuziv ta'lim muhitini yaratishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Alshaikhi, A., & Alshammari, M. (2022). The role of artificial intelligence in language learning: A systematic review.
2. Chen, L., & Tzeng, J. (2022). Artificial Intelligence and Language Learning: A Review of the Literature.
3. Ghadirian, H., & Afshar, M. (2021). The impact of artificial intelligence on language education: Opportunities and challenges.
4. Jurafsky, D., & Martin, J. H. (2023). Speech and Language Processing.
5. Russell, S., & Norvig, P. (2021). Artificial Intelligence: A Modern Approach.
6. Luckin, R. (2018). Machine Learning and Human Intelligence: The Future of Education for the 21st Century.
7. Holmes, W., Bialik, M., & Fadel, C. (2019). Artificial Intelligence in Education.
8. Wang, Y. (2020). Artificial Intelligence Applications in Language Learning.